

XOCALI ŞƏHİDLƏRİ ANILDI

Röya Qəniyeva,
Bakı şəhəri, Yasamal rayonu,
153 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

Dağlıq Qarabağ separatizm və terror yuvasına çevrildəndən sonra strateji cəhətdən ən əhəmiyyətli ərazi Şuşa və Xocalı sayılırdı. Onları ələ keçirmək ermənilərin mənfur planlarının əsasını təşkil edirdi. Şuşa işğal olunduqdan sonra Xocalı tək qaldı. Ona görə də, separatçılar bütün güclərini Xocalıya yönəldilər və nəhayət 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı faciəsini törətməyə nail oldular. Bu faciə nəticəsində 613 nəfər günahsız adam qətlə yetirilmişdi, onların 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca və qarı olmuşdur. Düşmən gülləsindən 76-sı uşaq olan, 487 nəfər yaralanmış, 1275 nəfər əsir götürülmüşdür.

Xocalı saoyqırımını çox çətin şəraitdə mətbuatda ilk dəfə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Çingiz Mustafayev işıqlandırmışdır. İndi bütün dünyada onun çəkdiyi video-lentlərdən istifadə olunur. Çingiz əsl qəhrəmanlıq göstərmişdir.

Fevralın 26-da Yasamal rayonu 153 nömrəli tam orta məktəbdəki anım tədbirinə yığışanlar o dəhşətli gecə haqqında az şey bilmirdilər. Çünki indi bütün dünya Xocalı qətləmi ilə yaxşı tanışdır. Bir anlıq sükutdan sonra iştirakçılara Xocalı haqqında ətraflı məlumat verən məktəb direktoru Tərənə Paşayeva dedi: “O illərdə Qarabağın taleyi Xocalıdan asılı idi. Xocalı, yalnız hərbi strateji mövqeyinə görə deyil, həm də tarixi

əhəmiyyətinə görə Azərbaycanın mədəni həyatında mühüm yer tuturdu. Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin 26 noyabr 1991-ci il tarixli, 279 – XII nömrəli Qanununa əsasən DQMV ləğv edilərək Xocalı şəhəri

və Əskəran rayonunun bazası əsasında Xocalı rayonu yaradılmışdı. Xocalı rayonu şimaldan Ağdam, şimal-şərqdən Kəlbəcər və Laçın cənubdan Şuşa, cənub –qərbdən isə Xocavənd rayonları ilə həmsərhəddir. Müharibə zamanı Xocalı üzük qaşı kimi dairəyə alınmışdı, hər tərəfdən yollar bağlanmışdı. Oraya yalnız helikopterlərlə gedib-gəlmək olurdu.

Xocalı şəhəri Xankəndindən 10 km aralıdadır. O, Ağdam-Şuşa və Əskəran-Xankəndi yollarının arasında yerləşir. Xocalı rayonunun ərazisi 926 kv. km-dir. Bakıdan Xocalıya qədər olan məsafə 372 km-dir. Xocalı rayonunun tərkibinə 1 şəhər, 2 qəsəbə, 51 kənd daxil idi.

Xocalıya basqından sonra şəhərə od

vurulmuşdu. İşğal nəticəsində 800 ədəd 1 mərtəbəli, 830 ədəd 2 mərtəbəli fərdi yaşayış evi, eləcə də yardımçı binalar, meyvə anbarları yandırılmış, talan olunmuşdur. Yenicə binası qoyulmuş Xocalı tam orta məktəbinin tikintisi yerlə yeksan edilmişdir.

Onlar abidələri də vəhşicəsinə dağıtdılar. Xocalı rayonu ərazisində XVIII əsrdə Qarabağ xanı Pənahalı Xan tərəfindən tikilən Əskəran qalası ermənilər üçün göz dağı idi. 1810-cu ildə Rusiya ilə İran arasında sülh danışıqları bu tarixi qalada aparılmışdı. Əskəran sözünün mənası da “Qədim Aran” deməkdir. Bu o deməkdir ki, onun da binasını türklər qoymuşdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünyanın ən mötəbər məclislərində Xocalı soyqırımını haqqında məlumat vermişdir. Hazırda Xocalı soyqırımının tanınması Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirilmişdir. Azərbaycandan başqa, Xocalını faciəsini tam səviyyədə qətlə kimə Pakistan və Sudan parlament səviyyəsində Meksika, Kolumbiya, Çexiya, Bosniya və Herseqovina, Cibuti, Peru, Honduras, Panama, İordaniya, Rumıniya və Şotlandiya tanıyır. İndiyədək ABŞ-ın 22 ştatı Xocalını qətlə kimə tanıyan sənəd qəbul edib. Bu hadisə Azərbaycanda "Xocalı soyqırımını" və "Xocalı faciəsi" kimi, digər ölkələrdə isə "Xocalı qətlə kimə" kimi anılır.

Dünya bilməlidir ki, bu cinayət təkcə Azərbaycan xalqına qarşı deyil, həm də bütün sivilizasiyaya, dünyaya, bəşəriyyətə qarşı yönəldilmişdir. Tam əminlik ki, 1948-ci il 9 dekabr “Soyqırım cinayətinin

xəbərdarlıq edilməsi və cəzalandırılması” konvensiyasına uyğun olaraq qatillər layiqli cəzasını alacaqlar.

Çox mənalı, təsirli və lüzumlu keçən

tədbiri yekunlaşdıran T.Paşayeva tədbirə qatıldıqlarına görə “Azərbaycan məktəbi” jurnalının əməkdaşlarının tədbirdə iştirakından razı qaldığını bildirdi. O, çıxışını belə yekunlaşdırdı: “Azərbaycan xalqı son 200 il ərzində erməni millətçi – şovinistlərinin soyqırım siyasətinə məruz qalır. XX əsrin faciəsi olan Xocalı soyqırımını bu aqressiv siyasətin ən kuliminasiya nöqtəsidir. Cinayət cəzasız qalmayacaqdır. Azərbaycan xalqı gec-tez erməni faşistlərindən qisasını alacaqdır. Xocalı soyqırımını heç vaxt unutmaq olmaz”.

İştirakçılar Xocalı faciəsinin günahsız qurbanlarının əziz xatirəsini bir daha ehtiramla yad etdilər, bütün şəhidlərimizə allahdan rəhmət dilədilər.

Estetik təsirə malik tədbir şagirdlərin hazırladıqları bədii kompozisiya ilə başa çatmışdır.